

अडदनी वैज्ञानिक जेती पध्दति

श्री भरतलार्डके. पटेल - डॉ. रमेशलार्ड अे. पटेल - डॉ. मनीषकुमार वी. पटेल

: प्रकाशक :

कृषि विज्ञान केन्द्र

गणपत युनिवर्सिटी

महेसाणा-गोजारीया हाथवे, गणपत विधानगर-374012

ता. ज. महेसाणा. फ़ोन : 02752-276176, 997033379

E-mail. kvkmehsana@yahoo.co.in - kvkmehsana@gmail.com

Website : www.kvkmehsana.org

અડદ એક અગત્યનો કઠોળ પાક છે, જે દાળ, પાપડ, ભુસુ, ઈંડલી અને ઢોંસા બનાવવામાં પણ તેનો ઉપયોગ થાય છે. અડદનું ગોતર દૂધાળા પશુ માટે સાત્વીક ખોરાક છે અને સારું વળતર આપે છે. અડદમાં ૨૪% પ્રોટીન તથા ૬૦% કાર્બોહિદ્ર પદાર્થો હોય છે. અડદ ૧.૫% એમીનો એસીડ, વિટામીન અને ક્ષારો ધરાવે છે. અડદ દ્વારા જમીનમાં એક હેક્ટરે ૭૦ કિ.ગ્રા. જેટલો નાઈટ્રોજન ઉમેરાય છે.

આબોહવા :-

સામાન્ય રીતે ગુજરાતમાં તેનું વાવેતર ચોમાસામાં કરવામાં આવે છે. પરંતુ ઉનાળામાં તેનું વાવેતર કરી શકાય છે. પાકને ગરમ અને સૂકું હવામાન વધુ માફક આવે છે.

જમીન :-

રેતાળ, બેસર તથા કાળી જમીન માફક છે. ક્ષારીય અને ભારમીક જમીન અનુકૂળ નથી.

જમીનની તૈયારી :-

વિઘા દીઠ ૨.૫ ટન છાણીયું ગળતીયું ખાતર આપી ટ્રેક્ટર/ બળદની બે ઊંડી ખેડ કરી, કરબ મારી જમીન તૈયાર કરવી.

જાતની પસંગી :-

સુધારેલ બિચારણ ગુજરાત અડદ-૧ અને ટી-૯ જાતની ભલામણ કરેલ છે. ગુજરાત અડદ-૧ જાત વહેલી પાકતી (૬૫ થી ૭૦ દિવસ) તેમજ મધ્યમ રોગ પ્રતિકારક શક્તિ (ભૂકી છારો અને સરકોરુપોરા, પાનના ટપકાનો રોગ) ધરાવે છે. આ જાતનો દાણો મધ્યમ કદનો અને રંગ લીલાશ પડતો કાળો છે અને ટી-૯ જાત કરતાં ૧૪% વધુ ઉત્પાદન આપે છે.

બિચારણનો દર તથા બીજ માવજત :-

૪ થી ૫ કિ.ગ્રા./વિઘા પ્રમાણિત બીજની જરૂર પડે છે. બીજ જન્ય રોગોથી બચવા થાયરમ કે કાર્બેન્ડાઝીમ (૩ ગ્રામ દવા/કિ.ગ્રા. બીજ) ની માવજત આપવી. બીજને રાઈઝોબિયમ કલ્ચર ૨૫૦ ગ્રામ પ્રતિ ૮ થી ૧૦ કિ.ગ્રા. બીજ પ્રમાણે પટ આપી વાવેતર કરવું.

વાવણી સમય :-

ચોમાસામાં જૂન અથવા જૂલાઈ માસમાં વાવણી કરવી. ઉનાળુ ઋતુમાં માર્ચના પ્રથમ અઠવાડીયામાં વાવણી કરવી.

વાવણી અંતર :-

બે હાર વચ્ચે ૩૦ થી ૪૫ સેમી અને બે છોડ વચ્ચે ૧૦ સેમી અંતર રાખવું.

રાસાયણિક ખાતર :-

૨.૫ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન અને ૫ કિ.ગ્રા. ફોસ્ફરસ વિઘા દીઠ આપવાની ભલામણ છે. આ માટે વિઘે ૧૧ કિ.ગ્રા. ડી.એ.પી., બીજની નીચે ખાતર પડે તે રીતે બીજને વાવતાં પહેલા ચાસમાં આપવું. જમીનમાં સલ્ફરની ઊણપ હોય તો વિઘે ૫ કિ.ગ્રા. સલ્ફર આપવું. સલ્ફર આપવાથી દાણાની ગુણવત્તા સારી અને ઉત્પાદન વધુ મળે છે.

નિંદાણ અને આંતર ખેડ :-

એક થી બે હાથ નિંદામણ તથા આંતર ખેડ કરવી. મજૂરોની અછત હોયતો પેન્ડીમીથાલીન ૮૦૦ મીલી અથવા આઈસોપ્રોટયુરોન ૨૫૦ ગ્રામ પ્રમાણે નિંદણનાશક દવા પ્રતિ વિઘે બીજને વાવણી પછી અને બી-સ્ફુરણ થતાં પહેલા જમીન ઉપર પંપથી છાંટવાથી નિંદણનું નિયંત્રણ કરી શકાય છે.

પિયત :-

વાવણી બાદ વરસાદ ખેંચાય અને જમીનમાં ભેજની ખેંચ જણાય તો ફૂલ અને શીંગો અવસ્થાએ (કટોકટી અવસ્થા) પિયતની સગવડ હોય તો પિયત આપવું. ઉનાળુ પાક માટે ૯ થી ૧૦ દિવસના ગાળે ૪-૬ પિયત આપવા જોઈએ.

આંતર પાક / મિશ્ર પાક પદ્ધતિ :-

ચોમાસાના પાકો જેવા કે જુવાર, મકાઈ, બાજરી, તુવેર અને કપાસ સાથે અડદનો પાક અથવા મિશ્રપાક તરીકે લઈ શકાય.

પાક સંરક્ષણ :-

ચૂસિયા પ્રકારની જીવાત જેવી કે સફેદ માખી, તડતડીયા અને મોલો માટે લીમડાનું તેલ ૫૦ મીલી અથવા ડાયમિથોએટ ૧૦ મીલી અથવા મિથાઈલ-ઓ-ડીમેટોન ૧૦ મીલી અથવા ઈમિડાકલોપ્રીડ ૬ મીલી અથવા થાયોમેથોકઝામ ૩-૪ ગ્રામ અથવા એસીટામેપ્રીડ ૩ ગ્રામ પ્રમાણે ૧૦ લીટર પાણીમાં ભેળવી છંટકાવ કરવો. લીલી ઈયળ જેવા મળે તો પ્રોફેનોફોસ અથવા ક્વિનાલફોસ ૨૫% દવા ૨૦ મી.લી. પ્રમાણે ૧૦ લીટર પાણીમાં ભેળવી છંટકાવ કરવો.

માન્ડેક (પંચરગિયા)નો ફેલાવો અટકાવવા માટે ચૂસીયા પ્રકારની જીવાતનું નિયંત્રણ કરવું. ભૂકીછારો તથા પાનના ટપકાંના રોગના નિયંત્રણ માટે ૧૦ મીલી

હેક્સાકોનાઝોલ અથવા ૫ ગ્રામ કાર્બેન્ડાઝીમ પ્રતિ ૧૦ લીટર પાણીમાં ભેળવી ૧૨ દિવસના અંતરે છંટકાવ કરવો.

કાપણી :-

અડદનો પાક ૭૦ થી ૮૦ દિવસે તૈયાર થાય છે. જ્યારે મોટા ભાગની શીંગો કાળી પડી જાય ત્યારે પાકની કાપણી કરવી જોઈએ. શીંગોને ખળામાં સુકાવા દઈ ટ્રેક્ટર અથવા બળદથી મસળીને દાણા છૂટા પાડવા. દાણાનો સંગ્રહ કરો ત્યારે ૮ થી ૧૦% થી વધુ ભેજ ન હોવો જોઈએ.

ઉત્પાદન :-

૨૦૦ થી ૨૫૦ કિ.ગ્રા./વિઘા.

: વધુ માહિતી માટે :

નામ	વિષય	મોબાઈલ નંબર
❖ ડૉ. મનીષભાઈ વી. પટેલ	બાગાયત	૯૯૨૫૨૭૯૭૧૪
❖ શ્રી ભરતભાઈકે. પટેલ	પાક ઉત્પાદન	૯૮૭૯૮૨૦૮૧૮
❖ ડૉ. રમેશભાઈ એ. પટેલ	પાક સંરક્ષણ	૯૪૨૭૬૯૨૮૦૫
❖ ડૉ. શરદ એમ. સોની	પશુપાલન	૯૨૨૮૩૩૨૬૮૧
❖ શ્રી મુકેશભાઈ આર. પટેલ	વિસ્તરણ શિક્ષણ	૮૫૧૧૨૨૧૧૫૮
❖ કુ. રીનાબેન આર. પટેલ	ગૃહવિજ્ઞાન	૯૪૨૭૬૫૦૩૮૨

ચોમાસે કરબ ભલો,
શિયાળે હળ-ખેડ,
ઉનાળે દાંતી ભલી,
ખુરપી બારે માસ.

